

„Ősz szele zizzen, hullik a lomb”

TÉMAHÉT

**Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola
Fertőszentmiklós**

„Ősz szele zizzen, hullik a lomb”

Ősz témahét anyaga 1. osztályok részére

*Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola
Fertőszentmiklós*

Összeállította: Sipőcz Józsefné

Témahét: Ősz 1. osztály 5x4x45 perc

<i>Idő</i>	<i>Feladat</i>	<i>Célja</i>	<i>Munkaforma, módszer</i>	<i>Helyszín</i>	<i>Eszköz és humán erőforrás</i>	<i>Értékelés</i>
1. nap	az őszi és a szürettel kapcsolatos előzetes ismeretek összegyűjtése	az előzetes ismeretek rendszerezése	csoport munka	tanterem, iskolaudvar, park	a/4-es lapok, kartonok, ragasztó, ceruza	egymás meghallgatása, együttműködés
2. nap	az őszi természet megfigyelése a közeli erdőben, őszi termések gyűjtése	tapasztalatszerzés, egyéni és csoportos élményszerzés	frontális, páros, csoport munka	erdő	autóbusz, erdészeti értesítése, kísérő kérése	élménybeszámolók : -hol jártunk, -mi történt?
3. nap	a gyűjtött termések kreatív felhasználása a szürettel kapcsolatos előzetes ismeretek összegyűjtése	kreativitás fejlesztése	frontális, csoport munka	tanterem,	gyerekek, tanító Őszi gyümölcsök	aktivitás
4. nap	szüret a közeli almáskertben	tapasztalatszerzés, az ismeretek gyakorlati alkalmazása	frontális, páros, csoport munka	almáskert	busz, buszsofőr gazdálkodó család	magatartás, együttműködés
5. nap	a szüreti élmények feldolgozása madárijesztő készítése	együttműködés fejlesztése	csoportos, páros és egyéni munka	tanterem	színes kartonok (A/3) tempera, nagyobb méretű botok, ruhák, rafia, sajtos dobozok	valóság-hűség, esztétikus kivitelezés

1. nap: 2010. szeptember 27.

1. nap célja, feladata:

Az ősszel és a szürettel kapcsolatos előzetes ismeretek összegyűjtése.

Hangulatteremtés: Egy őszi történet meghallgatása, feldolgozása./1. sz. melléklet/

- Milyen évszokról szól?
- Kik a szereplők?
- Hol játszódik?

Évszakok, hónapok: Ki milyen évszakban, milyen hónapban született?/3.,4.,5.,sz., mellékletek/

- Gyerekek csoportba állítása évszakok szerint, minden csoport rajzolja le az ő születési évszakjára legjellemzőbb dolgot
- Őszi hónapok tudatosítása
- Őszi jellemző dolgok gyűjtése, rajzolása
- Őszi termények, gyümölcsök
- Őszi vers, dal, mondóka
- Őszi színek

A mi őszi fánk./2.sz melléklet/

- Képzalkotás az ősz színeivel, tenyérnyomatokkal

2. nap: 2010. szeptember 28.

2. A nap célja, feladata:

Az őszi természet megfigyelése a közeli erdőben, őszi termések gyűjtése

- Az erdei élőlények megfigyelése
- Az erdei kirándulás szabályainak betartása
- Erdei termések, lehullott színes levelek gyűjtése
- Csipkebogyó gyűjtése

3. nap: 2010. szeptember 29.

3. A nap célja, feladata:

A gyűjtött termések kreatív felhasználása (csoportokba választható munkadarabok készítése) / 6.,8.,9.,10.,11.,12.,13.,14.,sz. mellékletek/

- Az előző napi események felidézése
- Csipkebogyóból tea és nyaklánc készítése
- Levelekből képek készítése
- Ágból baba készítése
- Makkból, gesztenyéből állatkák készítése.

A szürettel kapcsolatos előzetes ismeretek összegyűjtése

- Őszi gyümölcsök
- Hol teremnek (fán , bokron)
- Íz, szín, forma megfigyelése
- Szüreti dalok, mondókák

4. nap: 2010 szeptember 30.

4. A nap célja, feladata:

Szüret a közeli almáskertben

- Az almáskert megfigyelése(mekkorák a fák, milyen távol vannak stb.)
- Az almaszürethez szükséges eszközök megfigyelése
- Az almafajták megfigyelése, tulajdonságaik, íz, szín, forma
- Mivel védelmezik a gazdák a madaraktól a termést (madárijesztők)

5. nap: 2010 október 1.

5. A nap célja, feladata:

A szüreti élmények feldolgozása, madárijesztő készítése. /7.,15.,16.,17.,18.,19. sz. mellékletek/

- Miért kell riasztani a madarakat?
- Hogyan történhet a riasztás?
- Milyen a jó madárijesztő?
- Szüreti dalok, mondókák
- Madárijesztők színezése festése, készítése
- A héten készült munkákból kiállítás összeállítása

Kányádi Sándor: Világgá ment a nyár

Nyugtalanul aludt az éjszaka a nagy bükkfa. Nem is aludt jóformán, csak sóhajtozott. Alig várta, hogy megvirradjon, hogy szétnézhesen a tájon.

Hunyorogva nézett szembe a kelő nappal.

– Bikmakk, bikmakk! – ébredtek a mókusok is vígan ugrándozva.

Maga alá tekintett az öreg erdő. S hát mit kell látnia: csupa makk, frissen hullott bükkmakk az avar. Annak örültek úgy a mókusok.

– Bikmakk, cseremakk, mogyoró! – ujjongták a mókusok.

S az öreg erdő látta, hogy magányos társa, a tölgy is, amott a tisztáson, tanácstalanul tekint körül.

– Mi történt, szomszéd? – szólt át a bükkerdő a tölgyfának.

– Világgá ment a nyár – felelte a tölgy helyett a mogyoróbokor.

– Világgá, világgá ment – sóhajtott most már a tölgy is.

S már látták is mindannyian a nyár lába nyomát végig a patak mentén húzódó hosszúkás réten.

Kikerics virított mindenütt a nyár nyomán.

Füttyszót is hallottak. S látni vélték, mintha egy úrfi forma ugrált volna kikericsről kikericsre, de olyan könnyedén, hogy a finom szirmok meg se rezzentek alatta. Makkot, mogyorót csörgetve táncolt a falu felé.

Az ősz volt.

Bizonyára a diószüretre siet.

Rajzold meg a fa koronáját!

Csanádi Imre: Ősz-elő

Szállj, szállj,
ökörnyál,
jön az ősz,
megy a nyár, -
megy a nyár, a nevetős,
komolykodva jön az ősz,
csillámló derekkal,
sárga levelekkel,
szőlővel, mosolygóval,
fűre koccanó dióval.

Csanádi Imre: Őszi levél

Köd szítál,
hull a dér,
lepörög a
falevél;
földre szökik, szemétnek,
aki éri, ráléphet, -
sziszegő szél
söpri, hajtja,
hullongó hó
betakarja.

Fésüs Éva: Őszi dúdoló

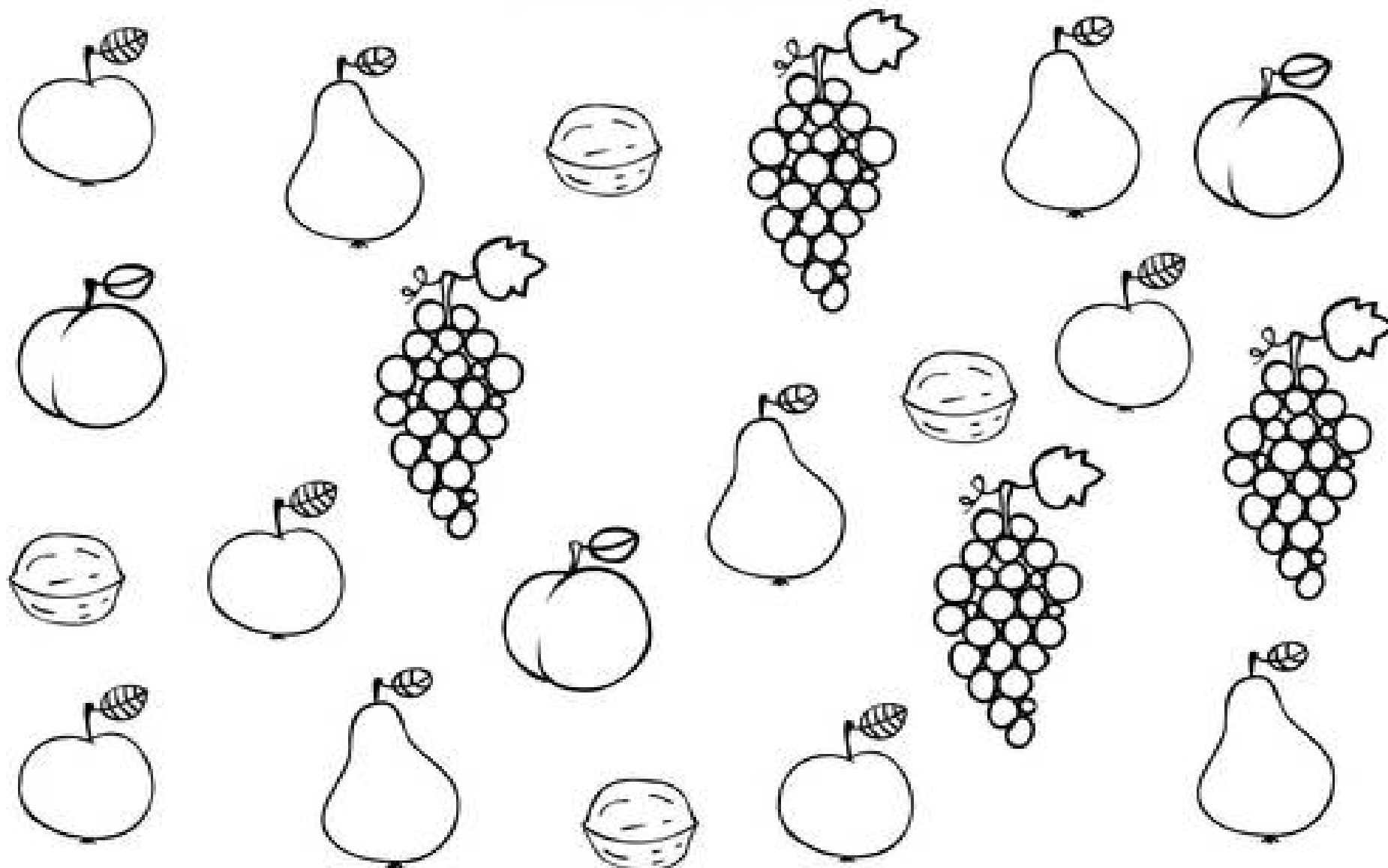
Mit siratsz, te kismadár?
Elrepült a drága nyár.
Búzaszem nem terem
köd szítál a földeken.

Tarka lepke merre jársz?
Véget ért a lenge tánc
Itt az ősz, csendes ősz,
lopva lép a fürge őz.

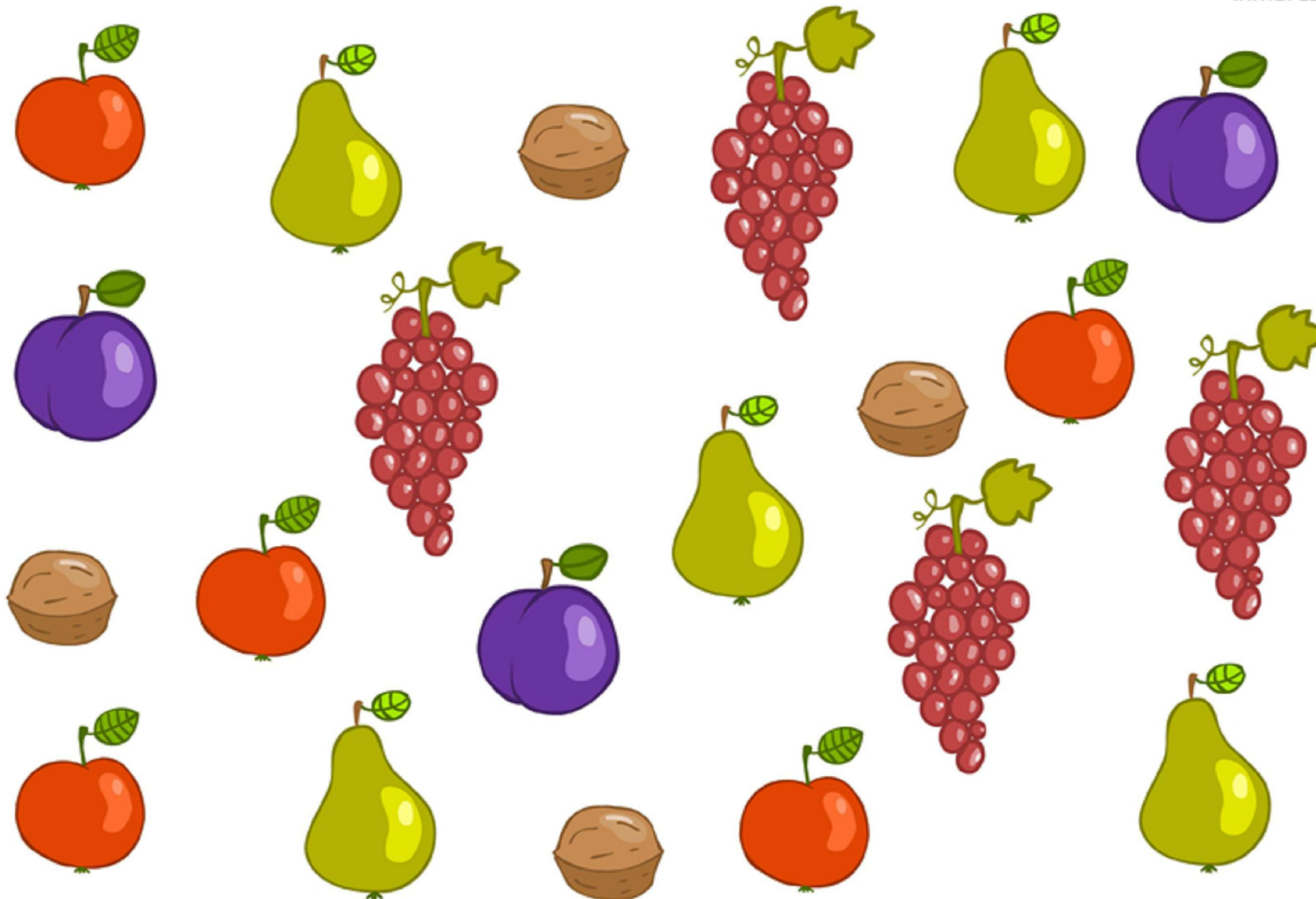
Galambos Bernadett: Ősz az erdőn

Meseország ez az erdő!
Levélhulló, porkergető.
Játszik a szél,
csupa sárga, piros, bordó
játsszótársa.
Úgy szereti, megöleli,
öleléssel táncba viszi.
Perdíti és megforgatja,
avartársaira rakja,
aztán újabb dalra
zendít,
hírül viszi, hírül hordja,
ez a nóta, búcsúnóta.
Meseország ez az erdő,
s mire véget ér a nóta,
felkészül a hideg télre,
a kicsi sünn, őz és róka.

Színezd ki a szőlőket !

Karikázd be az diókat !

6.sz.melléklet

Melyik levelet láttad az erdőben is? Melyikhez tartozó fának ismered a nevét? Színezd ki a leveleket az ősz színeivel!

7.sz.melléklet

Milyenszínekkelszíneznéd?

9.sz. melléklet

10. sz. melléklet

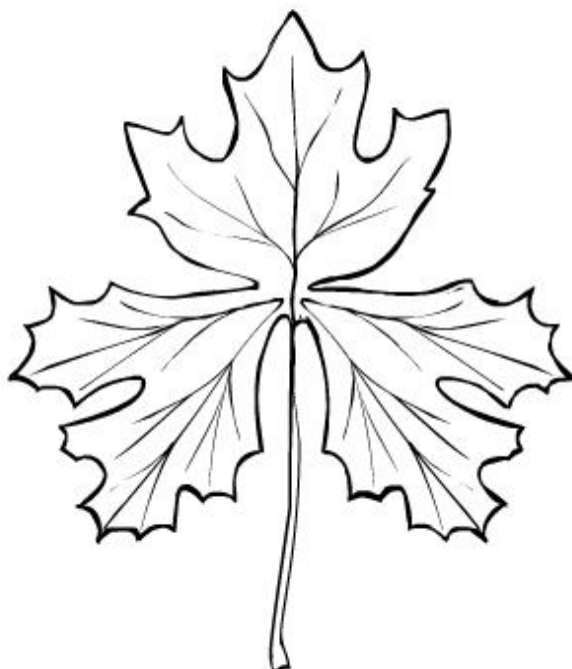
11.sz. melléklet

12.sz. melléklet

kERESD meg a LAP közEPÉN levő falevél árnyékképét!
karikáZD be!

15.sz. melléklet

Színezd ki! Miből lehetne elkészíteni?

16.sz.melléklet

Színezd ki!

A doboz átmérője: 15. 5 cm

Madárijesztőnek álcázott ajándékdoboz, melyet később dekorációként is használhatunk, ha belsejébe őszi terméseket teszünk.

17.sz.melléklet

18.sz. melléklet
Színezd ki!

19.sz. melléklet

Vágd ki és készíts köré gyümölcsöskertet!

Ősz szele zizzen, hullik a lomb”

Ősz témahét anyaga 2. osztályok részére

Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola

Fertőszentmiklós

Összeállította: Sipőcz Józsefné

Ősz 2. osztály 5x4x45 perc

<i>Idő</i>	<i>Feladat</i>	<i>Célja</i>	<i>Munkaforma, módszer</i>	<i>Helyszín</i>	<i>Eszköz és humán erőforrás</i>	<i>Értékelés</i>
1. nap	az őszi és a szürettel kapcsolatos előzetes ismeretek összegyűjtése erdőről plakátok készítése csoportokban	az előzetes ismeretek rendszerezése	csoport munka	tanterem, iskolaudvar, park	a/4-es lapok, kartonok, ragasztó, ceruza	Egymás meghallgatása, együttműködés
2. nap	az őszi természet megfigyelése a közeli erdőben, fák és bokrok különbsége állatok élőhelyei őszi termések gyűjtése	tapasztalatszerzés, egyéni és csoportos élményszerzés	frontális, páros, csoport munka	erdő	autóbusz, erdészet értesítése, kíséző kérése	élménybeszámolók -hol jártunk, -mi történt?
3. nap	a gyűjtött termések kreatív felhasználása a szürettel kapcsolatos előzetes ismeretek összegyűjtése	kreativitás fejlesztése	frontális, csoport munka	tanterem,	gyerekek, tanítót őszi gyümölcsök	aktivitás
4. nap	szüret a közeli almáskertben	tapasztalatszerzés, az ismeretek gyakorlati alkalmazása	frontális, páros, csoport munka	almáskert	busz, buszsofőr gazdálkodó család	magatartás, együttműködés
5. nap	a szüreti élmények feldolgozása őszi dekoráció készítése, madárijesztő készítés történet dramatikus eljátszása Interaktív játékok: http://www.sulinet.hu/altisk/kepeskviz/allatnyomok.html http://www.sulinet.hu/altisk/kepeskviz/sziluett.html http://egyszervolt.hu/jatek/jatek-madarijesztok.html	együttműködés fejlesztése	csoportos, páros és egyéni munka	tanterem	színes kartonok (A/3) tempera, nagyobb méretű botok, ruhák, rafia, Számítógép internet hozzáféréssel	valóság-hűség, esztétikus kivitelezés

1. nap: 2010. szeptember 27.

1. nap célja, feladata:

Az ősszel és a szürettel kapcsolatos előzetes ismeretek összegyűjtése, plakátkészítés

Hangulatteremtés: Egy őszi történet meghallgatása, feldolgozása./1.sz. melléklet/

- Milyen évszokról szól?
- Kik a szereplők?
- Hol játszódik?
- Miért költöznek el a madarak?
- Minden madár így tesz?

Évszakok, hónapok:

- Őszi jellemző dolgok gyűjtése, rajzolása
- Őszi termények, gyümölcsök
- Őszi versek, dalok, mondókák
- Őszi színek

Erdő:/2.,3.,4.,5.,6., sz. mellékletek/

- Az erdő életközösségének csoportosítása
- Rövid ismeretterjesztő szövegek csoportos feldolgozása
- A feldolgozott szövegek tartalmának ismertetése a többi csoporttal
- Plakátok készítése az erdőről

2. nap: 2010. szeptember 28.

2. nap célja, feladata:

Az őszi természet megfigyelése a közeli erdőben, őszi termések gyűjtése

- Az erdei élőlények megfigyelése
- Az erdei kirándulás szabályainak betartása
- Erdei termések, lehullott színes levelek gyűjtése
- Csipkebogyó gyűjtése
- Az erdő szintjeinek megfigyelése

3. nap: 2010. szeptember 29.

3. nap célja, feladata:

A gyűjtött termések kreatív felhasználása (csoportokba választható munkadarabok készítése)

- Az előző napi események felidézése
- Csipkebogyóból tea és nyaklánc készítése
- Levelek préselése, később ezekből tabló készítés : melyik milyen növényhez tartozik?
- Ágból baba készítése
- Makkból, gesztenyéből állatkák készítése

A szürettel kapcsolatos előzetes ismeretek összegyűjtése

- Őszi gyümölcsök
- Hol teremnek (fán , bokron)
- Íz, szín, forma megfigyelése
- Szüreti dalok, mondókák

4. nap: 2010 szeptember 30.

A 4. nap célja, feladata:

Szüret a közeli almáskertben

- Az almáskert megfigyelése (mekkorák a fák, milyen távol vannak stb.)
- Hány sor almafa van? Mennyi fa van egy sorban?
- Mennyi alma van egy ágon? Mennyi termés lehet egy fán?
- Milyen alakú a korona?
- Az almaszürethez szükséges eszközök megfigyelése
- Az almafajták megfigyelése, tulajdonságaik, íz, szín, forma
- Mivel védelmezik a gazdák a madaraktól a termést (madárijesztők)
- Hogyan lehet télire tárolni az almákat?
- Milyen ételek készíthetők almából?

5. nap: 2010 október 1.

Az 5. nap célja, feladata:

A szüreti élmények feldolgozása, madárijesztő készítése. /7., 8. sz. mellékletek/

- Almából egyszerű étel készítése (Reszelt alma citrommal, almakompót, bundás alma)
- Miért kell riasztani a madarakat?
- Hogyan történhet a riasztás?
- Milyen a jó madárijesztő?
- Történet dramatizálása
- Madárijesztő jelmezkészítés
- Interaktív játék számítógépeken
- Szüreti dalok, mondókák
- A héten készült munkákból kiállítás összeállítása

1.sz. melléklet

Őszi mese-Osváth Erzsébet: A fecskerepülőtéren

A Nyár gondolt egyet és nagytitokban összecsomagolt. Elvitte az égről a kéket, a fákról a zöldet, elvitte a virágok szép színes szirmát, a napsugarak melegét és elrepült messze tájak felé.

Az Ősz csak ezt leste. Mindjárt a Nyár helyére költözött, de nem egyedül. Magával hozta barátait, a mindig mérges Szelet és a hol pityergő, hol síró-rívó Esőt.

Hűvösre fordult az idő. A legöregebb fecskék nagy gyűlésre hívták össze az öregeket, fiatalokat a fecskerepülőtérré, a villanydrótokra.

A fiatal fecskék szüleik körül csivogtak. Nem értették, micsoda nagy esemény van készülöben, bár hallották már a fecskerokonságtól emlegetni.

- Itt az ideje, hogy elköltözzünk.

De a kislefcskék, akik itt születtek, nem tudták elképzelni, hogy itthagyják puha fészüket, a gyerekeket, akikkel egy fedél alatt laktak. Az ő eresük alól repdestek ki és be fészükbe, onnan kukucskáltak kíváncsian ki a fogócskázó, bújócskázó kislányokra, kisfiúkra. Megszerették őket, de a gyerekek is örültek nekik. A gyülekezés előtt nem sokkal azonban a kis fecskék furcsa dolgokat láttak, amikor bekandikáltak az ablakukon. Piros, kék, sárga táskákba könyveket, füzeteket rakosgattak. "Talán ők is elköltöznek?" - gondolták a kislefcskék. Fecskemama akkor elmesélte nekik, hogy ilyenkor iskolába készülödnék a gyerekek, ahol - mondta büszkén - rölük is tanulnak.

- És mi hova költözzünk? - kérdezték a kislefcskék.

- Figyeljete csak, mindjárt megtudjátok - hangzott a válasz.

Valóban. A legöregebb fecske csendet kért és fecskenyelven érdekes dolgokat mondott a fiatal fecskéknek, amikor már megtelt a fecskerepülőtér:

- Ti, akik itt születete, nemsokára meglátjátok majd messze-messze másik hazátokat, a mi téli otthonunkat. Itt már hidegre fordult az idő- folytatta a bölcs öreg fecske-, és mi fecskék csak a meleget szeretjük, a napsugarat. Télen tollunk nem óv meg a hótól, fagytól, elpusztulnánk, ha itt maradnánk. Ott túl a tengereken, a másik hazánkban nyár van, amikor itt hideg a tél. Kék az ég, zöld a fű, simogató a napsugár. Ott is várnak, szeretnek minket a gyerekek. De nem leszünk hűtlenek ehhez a hazánkhoz sem. Amint meghalljuk a tavasz csengetését, visszatérünk ide, a régi fészükbe.

Az öreg fecske ezután elhallgatott. A fiatal fecskék elámultak azon, amit a másik hazáról, a tengerekről hallottak. Izgatottan várták már az indulás idejét. Nem kellett soká várniuk - mint egy titkos jelre - egyszerre repültek fel a fecskerepülőterekről-villanydrótokról, háztetőkről a fecskék.

1.sz. melléklet

Egyszer csak megpillantották lent a piros, sárga, kék hátitáskás kis iskolásokat, amint búcsút integettek feléjük a magasba.

- Gyertek vissza nemsokára! - kiáltották.

De ezt már nem hallották a messze magasan szálló fecskék. Barátságos, fodros felhők kísérték őket, vigyáztak rájuk hosszú útjukon.

MÓKUS

A legtöbb faj az Amerikai kontinensen él. Euráziában csupán négy található meg a 40 faj közül. A Közép-Európában elterjedt fajuk az európai mókus, más néven európai vörös mókus vagy egyszerűen csak mókus.

Táplálékuk fák magvaiból, gyümölcsseiből, gombákból és rovarokból áll, de emellett előfordul, hogy madártojást és madárfiókákat is fogyasztanak. Ősszel különféle magvakat gyűjtenek és elraktározzák télire. Nem alszanak téli álmat, csupán téli pihenőt tartanak.

Erdei mókus

Az európai mókus fej-törzs hossza 21-25 centiméter, farok hossza 15-20 centiméter, testtömege 250-460 gramm, az évszaktól függően (nyáron kisebb). A téli bunda a nyárinál vastagabb, sötétebb és szürkébb; a fülön levő szőrpamacs is sokkal hosszabb. A tapintószőrök hosszúak és érzékenyek; a mókusnak ezenkívül még a mellső mancsán, hasán és farok tövéénél is vannak érzékeny tapintó szőrszálai. A farok az ágak közti ugráláskor és mászáskor egyensúlyozásra, éjjel „takaróként” szolgál; a farok mozgás tükrözi a mókus hangulatát. A látása nagyon fejlett; mivel a mókus elsősorban faágak között mozog, nagy látótérrel rendelkezik, színlátása is fejlett. Fán élő állat; magasan, a fatörzs közelében, ágakból készített fészekben alszik és hozza világra kölykeit.

Tápláléka lehet toboz, fakéreg, növényi nedvek, bükkmakk, mogyoró, gombák, rovarok és tojások. Ősszel, több helyen raktárt hoz létre mogyoróból és bükkmakkból, hogy át tudja vészelni a telet. 2-3 évig él.

- Hol élnek a mókusok?
- Mekkora?
- Mire használja a farkát?
- Mivel táplálkozik?
- Mivel táplálkozik télen?

2. sz. melléklet

SÜN

Az európai sün hossza 20-30 centiméter, testtömege átlagosan 700 gramm. Kültakaróján a szőrszálak között sűrűn elhelyezkedő hegyes tüskék vannak. A sün hátán több mint 8000 tüske található. Minden egyes tüske nagyjából egy évig tart, majd kiesik, hogy újabb tüskének adjon helyet. A süntüske üreges és ruganyos. A bőrből kilépő, hajlékony nyaki alapjából újul meg. A süntüske vége puha gömbben végződik, ez fogja fel a hirtelen ütések vagy zuhanáskor az esés erejét. A tüske rugalmas nyaka ilyenkor elhajlik, és az állat nem sérül meg. Bőrizomzata fejlett, ezért veszély esetén tüskés labdává tud gömbölyödni. Éjszakai életmódot folytat, és magányos. Tápláléka hernyók, bogarak, földigiliszták és csigák. De megtámadja az egérfészeket, fogyaszt döghúst és növényi eredetű táplálékot is. Tűhegyes rovarrevő fogazata van. A sünök éjjelente 2-4 kilométert gyalognak táplálékkeresés közben. Az európai sün 5-6 évig él.

- Hol élnek a sünök?
- Mekkora?
- Hány tüske van rajtuk?
- Mivel táplálkoznak?
- Miért gyalognak éjjelente?

VADDISZNÓ

Testhossza 110-155 centiméter, farka vékony, 15-20 cm hosszú, az erős kanok marmagassága 1 méter is lehet, tömege 50-190 kilogramm (kanok) és 35-160 kg (kocák). Az ismert Küllemét és megjelenését tekintve a vaddisznót egyetlen más vadon élő európai állatfajjal nem lehet összetéveszteni. Színezete a csaknem feketétől a barnásvörösre és a homokszínűig változik. A malacok jellegzetes hosszanti csíkokkal mintázottak.

A vaddisznó családi közösségekben, csapatokban jár, ezt kondának nevezzük. A vaddisznóknak egészen különböző hangjaik vannak, ezek jelentését csak a tapasztalt szakemberek értik. A látás ezzel szemben náluk alárendelt szerepet játszik. Apró szemükkel gyengén látnak, inkább hallásukra és rendkívül érzékeny, ormányszerű orrukra hagyatkoznak. Ez utóbbival túrnak, amikor férgek, rovarlárvák vagy gumók (burgonya vagy más raktározó gyökér), esetleg gombák után kutatnak. A vaddisznók kedvelik a társaikkal való "bőrkapcsolatot". Együtt pihennek, összedörzsölik sörtéiket, így egymást tisztogatják.

A kanok erősen fejlett agyarái nemcsak arra valók, hogy a riválisokkal harcoljanak velük, de agyaraikkal védekeznek a ragadozók ellen is..

A vaddisznót joggal nevezhetjük igazi mindenevőnek. Tölgy- és bükkmakk, valamint mindenféle, a földön elérhető gyümölcs mellett férgeket és más, a talajban talált állatokat is fogyaszt. Megfogja a patkányt, a pockot, utóbbi kölykes fészket megszimatolja, és orrával kifordítja, de rámege a dögre, az elhullott vadra is.

A malacok világosan és sötéten csíkolta. Szemük nyitva van, és alighogy megszáradtak, máris követik anyjukat. A malacok kb. 3 hónapig szopnak, ettől kezdve már szilárd táplálékot is fogyaszthatnak. Féléves korukra önellátóak. A vaddisznó a szabadban 12 évig élhet.

- Hol élnek a vaddisznók?
- Mekkora?
- Milyen színűek lehetnek?
- Mivel táplálkoznak?
- Meddig élnek?

VÖRÖS RÓKA

Hossza az eléri 1,4 m-t, ebből 50 cm a farok. Magassága 38 cm. Súlya közepesen 6-10 kg, kivételesen akár 13 kg is lehet. Feje széles, homloka lapos, hirtelen keskenyedő arcorra hosszú és keskeny. Szemei ferdén nőnek; felálló füleinek a töve széles; felül kihegyesednek. Törzse karcsú, végtagjai rövidek és vékonyak. Farka hosszú és bozontos; Felülnézetben rozsdá-, vagy sárgászöld szőrméje sűrű és puha. Homlokán vállain és háta hátulján a farok tövéig fehérén foltos; ajka, pofája és torka ugyancsak fehér. A végtagokon fehér sáv vonul lefelé, a fülek a mancsokhoz hasonlóan feketék.

Kotoréknak nevezett lakóhelyét elővigyázatosan választja meg. Kedvező körülmények között nem maga ássa, hanem borzok elhagyott kotorékaiban telepedik meg. Időnként lakott borzkotorékban is felüti tanyáját, és nem ritkán ki is szorítja onnan a borzot. Gyakran költözik barlangokba és más természetes üregekbe, de romokba, omladékokba, kőrakásba is; gyakran korhadt fák üregével, sűrű bozóttal vagy elhagyott homokbányák üregével is megelégszik. Van, hogy kazlakban talál magának téli lakást. Főleg éjjel, de csendes, elhagyatott helyeken fényes nappal is vadászik. A hosszú nyári napokon több órával napnyugta előtt indul vadászni kölykeivel. Állandó hideg időben és nagy hóban csak a reggeli órákban pihen. Ameddig csak teheti, a sűrűségben halad.

A róka a fiatal ősztől a bogarakig minden állatra vadászik. Fő táplálékai az egerek, de megfogja a mezei és házi nyulat, az őzgidát, sőt, a szarvas borjacskát is. Nemcsak a földön fészkelő madarak tojásait rabolja el és fiókáit marcangolja szét, de a repülni tudó madarakat is rendszeren becserkészi. Jól úszik, ezért a vízimadarak fészkei sincsenek tőle biztonságban: még a kotló hattyúkat is megfojtja. Közismerten károsítja a házi baromfiállományt – főleg a kölykes anya róka. A nagy kertekben és a szőlőkben sáskákat, cserebogarakat és lárvákat, földi gilisztákat fogdos, de megeszi az érett gyümölcsöt is. Télen, magas hóban, amikor vadászterületén nem jut megfelelő táplálékot, gyakorta az ember közelébe húzódik némi ételhulladék reményében.

- Hol élnek a rókák?
- Mekkora?
- Mikor vadászik?
- Mivel táplálkozik?
- Télen miért húzódik gyakran az ember közelébe?

5. sz. melléklet

SZARVASOK

A szarvas a párosujjú patások közé tartozó emlősállat. A szarvasok legtöbb faja az őzekkel együtt a szarvasfélék családjába tartozik.

Gímszarvas

Az állat hossza 165-250 centiméter, marmagassága 100-150 centiméter és testtömege 160-200 kilogramm. A tehén kisebb és könnyebb, mint a bika. A bikák ágas-bogas agancsot viselnek, melyet minden évben ledobnak, és újat növesztenek. Szőrzete télen szürkésbarna, nyáron vörhenyesbarna. A tavasszal született borjak szőrzete vörösesbarna, sárgásfehér pettyekkel. A szarvasok "tükre" nyáron világos barnás-sárga, télen sárgás-fehér. A nyaksörény és a has tájék szőrzete a bikáknál sötétebb mint a teheneknél. Szőrzetüket évente kétszer váltják, ősszel szeptember-október hónapban, tavasszal április-május hónapban.

A bikák egyedül vagy kis csapatokban, a tehenek kis családi kötelékekben élnek. Legelő típusú faj, tápláléka lágyszárú növények, de tavasszal a bokrokról és fákról a rügyeket is elfogyasztja. Napi 8-10 órát tölt táplálkozással, majd ugyanennyit kérődzéssel. A bika körülbelül 10 évig, a tehén 12 évig él.

Vemhességi idő 240 nap, a tehén 1 borjút hoz a világra, az ikerszülés nagyon ritka. 6-8 hónapig szoptatja borját.

- Mekkora a gímszarvas?
- Hogyan nevezik az apaállatot, az anyaállatot és a kicsinyüket?
- Melyik családtag visel agancsot?
- Mivel táplálkozik?
- Hány évig él?

6. sz. melléklet

Benedek a madárijesztő

Szőlőskertek meséiből

Tavasszal a szőlőskertben igen sok a munka: metszeni, kapálni, kötözni, gyomlálni. A szorgos munkát meghálálja a szőlőtőke. Hosszú indákat növeszt, levelet hajt szőlőfürtöket nevel.

Mikor Bálint gazda minden munkát elvégzett a szőlőben, elégedetten dörzsölte össze a kezét.

– Legyen elég eső, melegen süssön a nap, ettől lesz jó édes a szőlő.

A kerítés tetejéről vidám madársereg figyelte minden mozdulatát. Alig várták, hogy Bálint gazda odébb álljon, máris ellepték az egész kertet. Törte is a fejét a gazda, hogyan óvhatná meg az édes szőlőszemeket a seregélyektől.

– Amíg a kertben dolgozom, nem mernek közelebb jönni, de amint hátat fordítok birtokba veszik a kertet. – morfondírozott.

Egy langyos tavaszi napon a kalapját egy szőlőkaróra tette, és ott is felejtette. A seregélyek nézegették, kerülgették az ismerős kalapot, találgatták hol a gazda, alatta vagy már haza ballagott? Közeledni nem mertek, csak messziről pislogtak, csicseregtek, csiviteltek, izgatottan tanácskoztak. Bálint gazda ekkor a homlokára csapott.

– Megvan a megoldás! Madárijesztőt kell készítenem! Az majd elriasztja a szemtelen seregélyeket.

Azonnal munkához látott, de szeme sarkából a madarakat leste. A seregélyek érdeklődéssel figyelték a szokatlan munkát, de a biztonságos kerítést nem hagyták el.

Bálint gazda jókora karót vert a földbe, a szőlőtőkék közé.

– Még egy szőlőt ültet – csicseregtek a madarak – juj de jó!

Egy kisebb zsákot szalmával tömött ki, s a karó tetejére kötözte. Ez lett a feje. Erős ágból kart kötözött hozzá, s elnyűtt kockás ingébe bújtatta. Ócska nadrágját a derekára szíjazta, kihízott zakóját a hátára terítette, kedvenc kalapját a fejébe nyomta. Tintával nagy szemeket festett az arcára, krumpli orrot, és nevetős száját is pingált hozzá.

7.sz. melléklet

– Kész is van! – szedte össze a szerszámaikat a gazda, s mert rend a lelke mindennek, a helyére tette őket.

Hát a neved mi legyen? – gondolkodott Bálint gazda. Hiszen ma van a tavasz első napja Benedek! Legyen ez a te neved. Aztán vigyázz ám a szőlőre. Ha majd édesednek a szőlőszemek, kergesd el a seregélyeket.

A madárijesztő csak mosolygott, bambán ingatta a fejét és bámulta a tágas világot. A seregélyek nézegették, méregették, de közelebb repülni nem mertek. Később kicsit bátrabban kerülgetni kezdték, s hogy a madárijesztő nem mozdult, elszemtelenedtek. Rászálltak a kalapjára, a vállára telepedtek, s vidáman csiviteltek, sütkéreztek a tavaszi napsütésben. A madárijesztő csak mosolygott, örült a népes társaságnak, hallgatta a kismadarak csivitelését.

– Ki vagy te, és mi a neved? – kérdezték a kismadarak.

– Madárijesztő vagyok, Benedek a nevem – felelte a madárijesztő – és az a dolgom, elijeszem a seregélyeket.

– Ez aztán a fontos feladat – bólogattak elismerően a seregélyek.

– Csak tudnám, hogy milyenek a seregélyek? – sóhajtott a madárijesztő. – Rögtön elriasztanám őket.

– Hát a seregély nagyon veszedelmes állat – kezdték a kismadarak, és huncutul egymásra kacsintottak.

– Szőrös bundája van – mondta az egyik.

– Két hegyes fül van a feje búbján – mondta a másik.

– Nagy sárga szeme villog a sötétben – így a harmadik.

– Négy puha talpán oson a szőlőben, és ha megéhezik, karmait kiereszti és levadássza az érett szemeket. – egészítette ki a negyedik.

– Juj de félelmetes – borzongott a madárijesztő – most már biztosan felismerem. Teltek múltak a napok. Hol esett az eső, hol sütött a nap, máskor meg fűjt a szél. A szőlőszemek nőttek, növekedtek, kizöldültek, megpirosodtak egyre édesebbek lettek. Mikor már az édes illat a darazsakat is a szőlőbe csalogatta, a seregélyek csipegetni kezdték a zamatos szemeket.

– Mit csináltak? – kérdezte a madárijesztő elképedve.

– Ellenőrizzük a szőlő minőségét – feleselték a seregélyek – érett vagy savanyú, ezt nekünk tudnunk kell.

Amint gondtalanul csipegetnek, szemezgetnek, egyszer csak arra lopakodik a macska. Benedek a madárijesztő éberén figyelt.

– Szőrös a bundája, hegyes a füle, villog a szeme. Puha talpacskáján hangtalanul közeleg. Meglapul a levelek alatt, talán éppen az érett szőlőre

7.sz. melléklet

vadászik. – gondolta. Azonnal el kell kergetnem, meg kell mentenem a termést! Hangosan pedig így kiáltott.

– Huss, huss seregély, ne dézsmáld a szőlőt!

A macska felkapta a fejét a csodálkozástól.

– Nekem mondd, hogy ne dézsmáljam a szőlőt? Én a macska vagyok! Nem szeretem a szőlőt. Én a seregélyeket szeretem megenni.

– Ne hazudj seregély, felismertelek! – kiáltott mérgesen a madárijesztő a macskára.

A seregélyek a lármára szétrebbentek, kerítés tetejére, szőlőkaró csúcsára menekültek.

– Nyaú – prüszkölt mérgesen a macska. – Most szétkergetted a vacsorámat! Mehetek megint egerészni! Azzal felborzolta a farkát, és sértődötten a pince irányába sétált. A seregélyek bűnbánó képpel hallgattak. A madárijesztő sem szólt egy szót sem, csak az esti szellő lengette a leveleket, cirógatta a fürtöket.

– Becsaptatok – mondta nagysokára a madárijesztő.

– Ne haragudj – csicseregtek a madarak és a vállára szálltak. Mi vagyunk a seregélyek, bennünket kell elkergetned, mert imádjuk az édes szőlőt csipegetni.

– Jól van, nem haragszom– enyhült meg a madárijesztő. – De most mit tegyek?

– Tudod mit?– élénkültek fel a seregélyek. – Amiért megmentetted az életünket a macskától, megígérjük, hogy csak a lehullott szemek csipegetjük fel.

– Rendben van, áll az alku! – derült fel a madárijesztő.

Néhány nap múlva Bálint gazda szüretelni jött a szőlőskertbe.

– Mi újság Benedek! Megvan még a termés? – kiáltott oda jókedvűen a madárijesztőnek.

– Megvan minden, hía nincsen – bólogatott Benedek és a kismadarakra kacsintott.

A gazda csodálkozott, hogy a termés hiánytalan.

– Derék legény vagy Benedek barátom – vágta hátba a madárijesztőt. – Jövőre is te őrzöd a termést.

A seregélyek ijedten rebbentek széjjel és csivítelve köröztek Benedek feje felett. Csak a macska ült fancsali képpel a pinceablakban.

– Benedek! – A seregélybarát macskaijesztő – és vágyakozva figyelte a vidáman repkedő madarakat.

Szegőné Lévai Éva

8. sz. melléklet

<http://egyszervolt.hu/jatek/jatek-madarijeszto.html>
<http://www.sulinet.hu/altisk/kepeskviz/allatnyomok.html>
<http://www.sulinet.hu/altisk/kepeskviz/sziluet.html>

```
<object style="height: 344px; width: 425px"><param name="movie"
value="http://www.youtube.com/v/3CxAEIJqvaI"><param name="allowFullScreen"
value="true"><param name="allowScriptAccess" value="always"><embed
src="http://www.youtube.com/v/3CxAEIJqvaI" type="application/x-shockwave-flash"
allowfullscreen="true" allowScriptAccess="always" width="425" height="344"></object>
```

TÉMAHÉT
2010. 09. 27- 10.1.

**Címe: „Ősz szele zizzen,
hullik a lomb.”**

(Szepesi Attila: Harangvölgy)

Megvalósító: Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola Fertőszentmiklós

A bevont osztályok: 1-4. évfolyam valamennyi osztálya

Résztvevő pedagógusok: Egyedné Horváth Erika

Eőriné Varga Katalin

Feketéné Lendvay Katalin

Germanné Tóth Erzsébet

Hegyiné Ábrahám Katalin

Horváth Gabriella

Németh Józsefné

Piczingerné Balka Gyöngyi

Polgárné Hámor Szilvia

Ratatics Katalin

Sipőcz Józsefné

Wertán Pálné

A témahét célja: Az osztály- és órakeretek fellazításával és egy téma, az ősz, középpontba állításával lehetőség nyílik olyan élmények és tapasztalatok szerzésére, új munkaformák kipróbálása, amelyek a kompetenciaterületek komplex fejlesztését teszik lehetővé.

A kompetenciafejlesztés fókuszai:

- 1. Személyes kompetencia:** élményszükséglet, öntevékenységi vágy, kíváncsiság, önismeret, befogadási készség, igényesség, finommotorika.
- 2. Kognitív kompetencia:** holisztikus szemlélet, környezettudatosság, megfigyelés, összefüggés keresés, tudásszerző, rendszerező, gondolkodás, kommunikáció, memória
- 3. Szociális kompetencia:** együttműködés, konfliktuskezelés, felelősségvállalás, tisztelet mások iránt, véleménynyilvánítás, tolerancia.
- 4. Digitális kompetencia:** ismeretszerzés új formája

Munkaformák:

- kooperatív csoportos
- differenciált csoportos
- páros
- frontális
- egyéni

MUNKATERV	FELKÉSZÜLÉS (ELŐZŐ HÉT)					TÉMAHÉT				
	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Tervezés										
Időpont, helyszín kijelölése										
Anyagi források megteremtése										
Humán erőforrás biztosítása										
Tájékoztatás										
a) pedagógusok										
b) intézmény dolgozói										
c) tanulók										
d) szülők										
Plakátok elkészítése										
Plakátok kifüggesztése										
Feladatok kiosztása										
Felelősök kijelölése										
Helyszín berendezése										
Anyagbeszerzés										
Balesetvédelmi oktatás										

MENETREND

3-4. osztály

HÉTFŐ

- 8.00-9.00 A hét elindítása, cél megfogalmazása, lehetőségek felsorolása, **csapatonként** ötletelés, ráhangolódás.
- 9.00-10.00 Az előzetes feladatok megbeszélése, rendszerezése (időjárás, mese, vers, népdalok, termékek).
- 10.00-11.00 Csatakiáltás, induló költsé, gyakorlása, bemutatása. Táblázat készítése a napi időjárás lejegyzéséhez.
- 11.00-12.30 A tanterem őszi dekorációjának megtervezése, megkezdése.
- Munkaforma:* csoport, egyéni
- Helyszín:* tanterem, folyosó
- Eszközigény:* ollók, ragasztók, karton, filctoll, zsírkréta, madzag, ragasztópisztoly.
- Értékelés:* folyamatosan szóban, egymás meghallgatása.

KEDD

- 8.00-12.00 TEREPMUNKA CSAPATONKÉNT
1. csapat KERT - egy helyi kiskert megfigyelése, részvétel az őszi munkában. Feladatlap kitöltése. 1. sz. melléklet.
2. csapat ERDŐ - az őszi erdő megfigyelése, kirándulás a közeli erdőbe, madárhangok rögzítése, azonosítása. Feladatlap kitöltése. 2. sz. melléklet.
3. csapat SZŐLŐ - szüreti munkában vesz részt, riportot készít a gazdával a munkákról (előkészületek, utómunkálatok). 3. sz. melléklet.
4. csapat GYÜMÖLCSÖS - ellátogat a közeli almásba, ahol részt vesz a munkában, riportot készít a gazdával a munkálatokról (metszéstől a szüretig). 4. sz. melléklet
5. csapat SZÁNTÓ - megfigyeli a gépeket, melyikkel milyen munkát végeznek. Az aktuális napi munkában részt vesz, fényképez, feljegyzéseket készít. 5. sz. melléklet.

A terepmunka során minden csapat fényképeket készít, terméseket gyűjt a dekoráláshoz, valamint a beszámoló elkészítéséhez.

- 12.00-12.30 A feladatlapok kitöltése, termékek, gyűjtött anyagok rendszerezése.

Munkaforma: csoportos, páros, egyéni.

Helyszín: a csapat sajátja, tanterem.

Eszközigény: rajztábla, ceruza, feladatlapok, fényképezőgépek, diktafon, nagyító, látcső.

Értékelés: folyamatos, a párok ellenőrzik, értékelik egymás feladatlapját.

SZERDA

- 8.00-10.00 Beszámoló tervezése a terepmunkán gyűjtött tapasztalatokról, plakát formájában.
- 10.00-12.30 Minden csoport tovább osztódik. Egyik része hozzálát a plakát és beszámoló elkészítéséhez, a másik fele a második téma tervezésének.
1. csapat KÉPZŐMŰVÉSZ – a gyűjtött anyagok felhasználásával, különböző technikák bevonásával őszi hangulatú képek szobrok tervezése, készítése.
 2. csapat SPORT – egy őszi hangulatú ügyességi sportvetélkedő feladatsorának összeállítása, pl. gesztenyehoki, tökszalom, stb. Egy rejtvény összeállítása az egészséges táplálkozásról.
 3. csapat DRÁMA – a gyűjtött mesékből kiválaszt egyet, amelyet előad a záró rendezvényen. Szerepek kiosztása, szereptanulás, jelmezek, díszletek tervezése.
 4. csapat ÚJSÁGÍRÓ – a gyűjtött őszi hangulatú versek rendszerezése, gazdagítása könyvtári gyűjtőmunkával, internetes kereséssel. Egy verseskötet tervezése, illusztrációk készítése, egy-két vers előadása, megzenésítése.
 5. csapat DIVATTERVEZŐ – őszi ruhatár tervezése gyűjtött termékek, őszi formák, színek felhasználásával, amely bemutatására a záró rendezvényen kerül sor divatbemutató formájában.

Munkaforma: csoportos, páros, egyéni

Helyszín: tanterem, könyvtár, számítástechnika terem

Eszközök: karton, ragasztó, termékek, olló, fonal, tű, cérna, ragasztópisztoly, festék, ecset, számítógép, maradék szövetdarabok, fényképezőgépek.

Értékelés: folyamatos, majd a végtermékek bemutatásakor

CSÜTÖRTÖK

8.00 – 9.30 Prezentáció a terepmunkáról.

9.30 – 11.00 Sportverseny – a 2. csapat lebonyolításában

11.00 – 12.30 Az előző nap megkezdett munka folytatása csoportonként. Ebéd előtt a sportolók által készített őszi finomságok kóstolása, feladatlapjának megoldása. A 2. csapat a teremrendezés után egészséges őszi kóstolót készít a többi csapatnak. A rejtvény kiosztása az érdeklődőknek, értékelése.

Munkaforma: csoportos, páros, egyéni

Helyszín: tornaterem, tanterem

Eszközök: ugyanaz, mint előző nap, valamint kés, tálak, vágódeszka, zöldségpucoló, reszelő, zöldségek, gyümölcsök, magok.

Értékelés: folyamatos

PÉNTEK

8.00 – 9.30	Felkészülés a bemutatóra KÉPZŐMŰVÉSZ – a kiállítás összeállítása DRÁMA – utolsó próba SPORTOLÓ – teremrendezés, színpadrendezés DIVATTERVEZŐ – próba, ruhák, kiegészítők elrendezése ÚJSÁGÍRÓ – sokszorosítás, bemutató megbeszélése
9.30 – 10.00	A képzőművészeti kiállítás megnyitója és megtekintése
10.00 – 10.30	Az őszi verseskötet bemutatója, egy-két vers előadása.
10.30 – 11.15	A mese bemutatása
11.15 – 12.00	Az őszi divatbemutató
12. 00 – 12.30	A témahét zárása, értékelése Tanulói kérdőív kitöltése Teremrendezés

Munkaforma: csoportos, egyéni

Helyszín: tanterem, tornaterem

Eszközök: rajzszeg, cellux, karton, fényképező, fénymásoló, nyomtató

Értékelés: folyamatos, taps

KÉPEK

Tompáné Balogh Mária: Élő és élettelen környezetem – Élet a ház körül – Környezetismeret munkafüzet 10 éves tanulók részére. Pauz Westermann Kiadó, 2000.

www.tananyag.almasi.hu